

PAVYZDINIS VEIKSMŲ, PATEKUS Į SITUACIJAS, GALINČIAS KELTI KORUPCINIO POBŪDŽIO RIZIKĄ, APRAŠAS

1. Pavyzdiniame veiksmų, patekus į situacijas, galinčias kelti korupcinio pobūdžio riziką, apraše (toliau – Aprašas) Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – Ministerijos) ir įstaigų, kuriose Ministerija įgyvendina savininko ar dalininko teises ir pareigas (toliau – Ministerijos įstaigos), kurios neturi savo antikorupcinio elgesio kodekso ar antikorupcinio elgesio taisyklių, vadovams ir darbuotojams (toliau – Ministerijoje ir Ministerijos įstaigose dirbantys asmenys) paaiškinama, kokių veiksmų reiktų imtis, jeigu vykdydami jiems priskirtas funkcijas patektų į situacijas, galinčias turėti korupcinio pobūdžio riziką.

2. Siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

2.1. Žinoti, kad vadovaujantis Korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsniu, jis privalo apie korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką pranešti teisėsaugos įstaigai, jeigu gavo duomenų, leidžiančių pagrįstai manyti, kad buvo padaryta ar daroma ši veika arba rengiamasi ją padaryti (išskyrus korupcinio pobūdžio nusikalstamą veiką, kurią galbūt padarė, daro ar rengiasi padaryti jo artimieji giminaičiai ar šeimos nariai);

2.2. suprasti, kad net ir niekuo iš pirmo žvilgsnio neįpareigojantis pasiūlymas (pavyzdžiui, kvietimas į organizuojamą laisvalaikio renginį arba pietų) gali būti tik pretekstas užmegzti neformalų ryšį, siekiant gauti riboto prieinamumo tarnybinę informaciją, įgyti Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbančio asmens palankumą ar jį paveikti, kad priimdamas sprendimus jis būtų palankus jį į renginį pakvietusiam fiziniam ar juridiniam asmeniui arba nepalankus to asmens konkurentams, surinkti apie Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantį asmenį galinčią kompromituoti informaciją, kad vėliau būtų galima jį priversti (pavyzdžiui, grasinant paviešinti kompromituojančią informaciją) atlikti reikalingus veiksmus ar priimti naudingus sprendimus;

2.3. suprasti, kad, priėmęs bet kokį neteisėtą atlygį (pinigus, materialias dovanas, nemokamas paslaugas, nuolaidas ir kt.) gali sulaukti jau nebe prašymo už atlygį atlikti arba susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, susijusių su vykdomomis tarnybinėmis funkcijomis, bet reikalavimo, grasinant panaudoti prieš Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantį asmenį turimą kompromituojančią informaciją.

3. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama dalyvaujant viešųjų pirkimų procedūrose. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbančio asmens vykdomos funkcijos susijusios su viešųjų pirkimų procedūromis ir jis iš viešųjų pirkimų dalyvio atstovo ar per su viešųjų pirkimų dalyviu susijusius kitus asmenis (pavyzdžiui, draugus ir kt.) gautų pasiūlymą už tam tikrų veiksmų atlikimą ar neatlikimą gauti naudos sau arba sau artimiems asmenims: gauti piniginį atlygį; nemokamai arba su nuolaida pasinaudoti tam tikromis paslaugomis; gauti kompensaciją už patirtas arba planuojamas patirti išlaidas; ateityje įsidarbinti viešuosiuose pirkimuose dalyvavusiame juridiniame asmenyje arba su juo susijusiuose juridiniuose asmenyse ir kt. Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

3.1. paaiškinti pasiūlymą pateikusiam asmeniui, kad tokio pasiūlymo negali priimti, nes tai nesuderinama su Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje nustatytais elgesio standartais;

3.2. įspėti tokį neteisėtą pasiūlymą pateikusį asmenį, kad toks jo elgesys gali būti palaikytas korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, dėl kurios jam gali kilti neigiamos pasekmės;

3.3. pareikalauti nedelsiant nutraukti tokius veiksmus;

3.4. jeigu asmuo savo veiksmų nenutraukė, paaiškinti, kad apie tokį elgesį privalės informuoti Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingą asmenį (ar padalinį) ir (ar) teisėsaugos įstaigą;

3.5. apie atvejį nedelsdamas informuoti Ministerijoje (jeigu dirba Ministerijoje) ar Ministerijos įstaigoje (jeigu dirba Ministerijos įstaigoje) už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingą asmenį ir savo tiesioginį vadovą (netgi tuo atveju, kai asmuo savo neteisėtus veiksmus nutraukė).

4. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama tiesiogiai aptarnaujant asmenis darbo vietoje. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje tiesiogiai aptarnaujant asmenį darbo vietoje už veiklą, susijusią su atliekamomis darbo funkcijomis, kartu su asmens pateiktais dokumentais būtų palikti arba perduoti pinigai ar kitokios materialinės vertybės (materialinės dovanos, paslaugos, išskirtinės lengvatos, nuolaidos ir kt.) arba būtų siūloma juos paimti. Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

4.1. elgtis profesionaliai, vengti elgesio ir frazių, kurios gali sudaryti įspūdį, kad prašoma duoti kyšį (pavyzdžiui, „Pažiūrėsimė...“, „Nežinau, bus sunku...“, „Jūsų atvejis sudėtingas...“ ir kt.);

4.2. už veiklą, susijusią su atliekamomis darbo funkcijomis, neimti jokio neteisėto atlygio (pinigų ar kitokių materialinių vertybių);

4.3. paaiškinti, kad jam turi būti teikiami tik su svarstomu klausimu tiesiogiai susiję dokumentai;

4.4. imtis veiksmų, nurodytų Aprašo 3.1–3.5 papunkčiuose;

4.5. nedelsdamas imtis veiksmų, kad pinigai ar kitos materialinės vertybės būtų gražintos juos palikusiam asmeniui, o jeigu jų dėl objektyvių aplinkybių nėra galimybės gražinti (neįmanoma identifikuoti, kas juos paliko, asmuo atsisako juos priimti, motyvuodamas, kad jis nėra jų savininkas ar nuroydamas kitas priežastis, ir kt.), apie tai turi nedelsdamas informuoti Ministerijoje (jeigu dirba Ministerijoje) ar Ministerijos įstaigoje (jeigu dirba Ministerijos įstaigoje) už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingą asmenį (ar padalinį), kad paminėtose įstaigose nustatyta tvarka pinigų ar kitų materialinių vertybių faktas būtų užfiksuotas ir priimtas sprendimas dėl jų perdavimo labdaros reikmėms, sunaikinimo ir kt.).

5. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama dalyvaujant sprendimų priėmimo procese arba turint galimybę daryti įtaką priimant sprendimus. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbančio asmens vykdomos funkcijos susijusios su sprendimų priėmimu arba jis turi galimybę daryti įtaką priimant sprendimus, arba tretieji asmenys įsivaizduoja, kad jis gali daryti įtaką priimant sprendimus, todėl Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbančiam asmeniui tiesiogiai konkretaus sprendimo priėmimu suinteresuotas asmuo pats ar per tarpininkus pateikia pasiūlymą arba užuominą dėl galimybės gauti piniginių atlygį ar kažkokią kitą tiesioginę ar netiesioginę naudą už tam tikrų veiksmų atlikimą ar neatlikimą (pavyzdžiui, piktnaudžiaujant turimomis teisėmis ar įgaliojimais arba juos viršijant, imtis veiksmų, kad būtų pagreitintas ar sulėtintas konkretaus sprendimo priėmimas, priimti pageidaujama sprendimą, paveikti kitus asmenis, dalyvaujančius priimant konkretų sprendimą, ir kt.). Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

5.1. elgtis profesionaliai, vengti elgesio ir frazių, kurios gali sudaryti įspūdį, kad už priimamą sprendimą yra prašoma ar tikimasi neteisėto atlygio;

5.2. už veiklą, susijusią su atliekamomis darbo funkcijomis ir sprendimų priėmimu, neimti jokio neteisėto atlygio (pinigų ar kitokių materialinių vertybių);

5.3. imtis veiksmų, nurodytų Aprašo 3.1–3.5 papunkčiuose.

6. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama, jei norima atsidėkoti už priimtą sprendimą. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo, vykdydamas tarnybines funkcijas, dalyvavo priimant sprendimą arba priėmė sprendimą ir po sprendimo priėmimo asmuo, kurio atžvilgiu buvo priimtas sprendimas, atsidėkodamas nori tiesiogiai ar per tarpininkus įteikti pinigų ar kitokių materialinių vertybių. Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

6.1. elgtis profesionaliai, vengti elgesio ir frazių, kurios gali sudaryti įspūdį, jog už priimtą sprendimą laukiama atlygio (pavyzdžiui, „Turėjau skirti daug savo laiko ir pastangų...“, „Jūsų atvejis buvo labai sudėtingas...“ ir kt.);

6.2. atsisakyti bet kokių dovanų, kurios, nors ir neatitinka kyšio požymių, tačiau nelaikytinos dovanomis, gautomis pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas, taip pat nelaikytinos reprezentacijai skirtomis dovanomis su valstybės, įstaigos ir kitokia simbolika arba paslaugomis, kai yra naudojamosi tarnybiniais tikslais;

6.3. už priimtą sprendimą atsidėkoti norinčiam asmeniui paaiškinti, kad neteisėto atlygio priėmimas gali būti vertinamas kaip Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo ir (ar) etikos taisyklių pažeidimas, paraginti neteikti ar atsiimti siūlomus daiktus;

6.4. imtis veiksmų, nurodytų Aprašo 3.1–3.5 papunkčiuose.

7. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama atliekant kontrolės ar vertinimo procedūras. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo, vykdydamas tarnybines funkcijas, atlieka kontrolės arba vertinimo procedūras arba dalyvauja jas atliekant ir gauna bendradarbio (kuriam yra tiesiogiai pavaldus arba kuriam nėra tiesiogiai pavaldus) prašymą priimti nacionalinių arba įstaigos vidaus teisės aktų neatitinkančius sprendimus dėl konkretaus asmens ar ūkio subjekto (pavyzdžiui, neįtraukti į tikrinamų ūkio subjektų sąrašą konkretaus subjekto, kai jis pagal patvirtintus rizikingumo kriterijus privalo būti įtrauktas; atliekant kontrolės procedūras, nefiksuoti neatitikimų ar pažeidimų; surašyti palankią vertinimo išvadą, neatsižvelgiant į tai, kad vertinamas subjektas neatitinka nustatytų kriterijų, ir kt.). Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

7.1. elgtis profesionaliai, vengti elgesio ir frazių, kurios gali sudaryti įspūdį, kad už atlygį galėtų patenkinti bendradarbio prašymą dėl konkretaus fizinio ar juridinio asmens priimti nacionalinių arba įstaigos vidaus teisės aktų neatitinkančius sprendimus;

7.2. už veiklą, susijusią su atliekamomis kontrolės ar vertinimo funkcijomis, neimti jokio neteisėto atlygio (pinigų ar kitokių materialinių vertybių);

7.3. imtis veiksmų, nurodytų Aprašo 3.1–3.5 papunkčiuose.

8. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama atliekant tarnybines funkcijas, susijusias su teisės aktų projektų rengimo procesu. Korupcinio pobūdžio rizika gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbančio asmens tarnybinės funkcijos susijusios su dalyvavimu rengiant, svarstant teisės aktų projektus ir (ar) juos priimant ir jam neteisėtais būdais siekiama daryti lobistinę įtaką (siūloma inicijuoti konkrečių teisės akto nuostatų pakeitimą, pažadant už tai piniginių atlygį arba kitas naudas; siūloma jau rengiamo teisės akto projekto pakeitimą redaguoti, keisti ar siūlyti keisti pagal neoficialiai lobisto siūlomą redakciją ir kt.) arba neoficialiai prašoma pateikti tarnybiniam naudojimui skirtą informaciją, dokumentus, rengiamo teisės akto projektą iki jo viešo paskelbimo visuomenei. Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

8.1. elgtis profesionaliai, vengti elgesio ir frazių, kurios gali sudaryti įspūdį, kad už atlygį jis galėtų patenkinti neteisėtą lobisto prašymą;

8.2. iš lobistų nepriimti dovanų ar kitokio atlygio;

8.3. įspėti minėtą asmenį, kad toks jo elgesys gali būti palaikytas Lietuvos Respublikos lobistinės veiklos įstatymo nuostatų pažeidimu ir (ar) korupcinio pobūdžio nusikalstama veika, dėl kurios jam gali kilti neigiamų pasekmių;

8.4. imtis veiksmų, nurodytų Aprašo 3.1–3.5 papunkčiuose.

9. Korupcinio pobūdžio rizikos turi būti vengiama patekus į interesų konflikto situaciją. Korupcinio pobūdžio rizika ar interesų konfliktas gali atsirasti, jeigu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo, atlikdamas tarnybines funkcijas ar pavedimus, privalo priimti (ar dalyvauti priimant) sprendimą, kuris yra susijęs su: jo ar jam artimų asmenų darbu kitose įmonėse, įstaigose ir organizacijose, individualia veikla, autorinėmis sutartimis; jo ar jam artimų asmenų turimomis bendrovių ir įmonių akcijomis (dalimis, pajais); jo ar jam artimų asmenų naryste, ryšiais ir pareigomis įmonėse, įstaigose ir organizacijose ar fonduose; jo ar jam artimų asmenų finansiniais ar moraliniais

įsipareigojimais kitiems asmenims, kitais civiliniais santykiais; jo ar jam artimų asmenų iš kitų asmenų gautomis ar jiems suteiktomis dovanomis ir paslaugomis (išskyrus pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas gautas dovanas bei reprezentacijai skirtas dovanas, teisėtai gautas vykdant savo pareigybės funkcijas); jo ar jam artimų asmenų priešišku, ginču ar konkurencija kitų asmenų ar grupių atžvilgiu; jo artimų asmenų darbu Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje; jo ketinimu, susijusiu su naujo darbo paieškomis, derybomis su būsimu darbdaviu; kitais atvejais, kai priima ar dalyvauja priimant sprendimą, susijusį su jo ar jam artimų asmenų privačiu interesu. Esant minėtoms aplinkybėms, siekdamas išvengti korupcinio pobūdžio rizikos, Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje dirbantis asmuo turi:

9.1. priėmus jį į pareigas, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, arba įgijęs deklaruojančiojo asmens statusą, pateikti privačių interesų deklaraciją (ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo minėto statuso įgijimo dienos), o tuo atveju, jeigu pateiktoje deklaracijoje nurodyti duomenys apie deklaruojančio asmens ir (ar) jo artimų asmenų privačius interesus pasikeitė, ją papildyti ar patikslinti (per 30 kalendorinių dienų nuo duomenų pasikeitimo dienos);

9.2. kreiptis į viešųjų ir privačių interesų deklaravimo bei jų derinimo praktikos kontrolę ir stebėseną Ministerijoje ar Ministerijos įstaigoje vykdančią asmenį, prašydamas pateikti išankstines rašytines rekomendacijas, nuo kokių tarnybinių pareigų atlikimo privalo nusišalinti, jeigu pagal deklaracijoje pateiktus duomenis yra interesų konflikto galimybė;

9.3. atliekant darbo funkcijas atsiradus interesų konfliktą sukeliančioms deklaracijoje nurodytoms ar nenurodytoms aplinkybėms, nedelsdamas nusišalinti nuo sprendimų priėmimo ar dalyvavimo juos priimant, informuoti apie tai tiesioginį savo vadovą ir ne vėliau kaip kitą darbo dieną pateikti rašytinį pranešimą apie nusišalinimą; jeigu interesų konfliktas iškilė dalyvaujant komisijos, darbo grupės ar kitos kolegialios institucijos veikloje, apie nusišalinimą žodžiu informuoti komisiją, darbo grupę ar kitą kolegialią instituciją ir nedelsdamas, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną raštu pateikti rašytinį pranešimą apie nusišalinimą, kol komisijoje ar darbo grupėje vyks interesų konfliktą galinčio sukelti klausimo svarstymo procedūros, palikti patalpą, kurioje vyksta svarstymas, ir nedaryti įtakos kitų asmenų sprendimams svarstomu klausimu.
